

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Vergroenen van tuinen

Resultaten vragenlijstonderzoek
gemeenteambtenaren (definitieve
rapportage)

22 april 2024

Eline Steenhuisen, Simone Waterlander & Lunet van den
Brand

Achtergrond

Het klimaat verandert. Wereldwijd warmt de aarde op en we krijgen te maken met extremer weer. Ook in Nederland wordt het weer extremer. Dit wordt zichtbaar door zwaardere neerslag, langere perioden van droogte en hogere temperaturen.

Het stedelijk gebied is op veel plaatsen sterk versteend. Op die plekken leidt dit bij veel neerslag tot wateroverlast en op warme dagen tot hittestress. Verstening zorgt ervoor dat water niet of veel minder goed de bodem in kan en afstroomt naar het riool. Dit betekent ook dat in tijden van droogte de bodem geen vocht kan leveren voor planten en bomen en dat bijvoorbeeld houten funderingen gaan rotten omdat ze droogvallen (funderingsschade). Op warme dagen worden tegels heel erg heet, waardoor ze kunnen bijdragen aan hittestress.

Daarom is het nodig de leefomgeving klimaatbestendiger te maken. Dit kan onder andere door tuinen en de openbare omgeving te vergroenen en stenen weg te halen. Bovendien draagt een groene omgeving bij aan de biodiversiteit en de gezondheid van inwoners.

In opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), heeft Motivaction in 2023/2024 daarom een gedragsonderzoek uitgevoerd naar de drempels en motivaties van Nederlanders om hun tuinen te vergroenen, om zo de sponswerking van de bodem te vergroten.

Het uiteindelijke doel van het onderzoek is om een interventie te kunnen ontwikkelen om bewoners te verleiden hun tuin te (laten) vergroenen. Na de door IenW uitgevoerde interventie(s) in het najaar van 2024 doet Motivaction een vervolgonderzoek om het effect van de interventie(s) te toetsen.

Voor de gedragsinterventies hechten we, naast de effectiviteit van de interventie, belang aan de zelfstandige uitvoerbaarheid door gemeenten. Daarvoor is het nodig om twee zaken in kaart te brengen: 1) De condities waaronder gemeenten een willekeurige vergroeningsactie wel of niet kunnen uitrollen, en; 2) Hoe de voorgestelde interventie (vanuit het Motivaction onderzoek) uitgerold zou kunnen worden, op zo'n manier dat deze aansluit bij de mogelijkheden van individuele gemeenten. Dit rapport doet verslag van een onderzoek onder gemeenteambtenaren om hier meer zicht op te krijgen.

Onderzoeksverantwoording

- › **N= 57** gemeenteambtenaren zijn gestart met de vragenlijst. **N= 51** hebben deze van het begin tot het einde ingevuld.
- › De vragenlijst is uitgestuurd door **Stichting Steenbreek** zowel naar gemeenten die het Webinar van 8 februari 2024 hebben bijgewoond (waar de onderzoeksresultaten van Motivaction gedeeld werden) als naar gemeenten die aangesloten zijn bij stichting Steenbreek.
- › Omdat 51 gemeenteambtenaren hebben meegedaan aan het onderzoek, kunnen we wel uitspraken doen over de gehele groep gemeenteambtenaren. We kunnen echter geen harde uitspraken doen over verschillen tussen de subgroepen in het onderzoek (bijvoorbeeld kleine, middelgrote of grote gemeenten). In het rapport beschrijven we wel indicatieve verschillen tussen deze subgroepen.

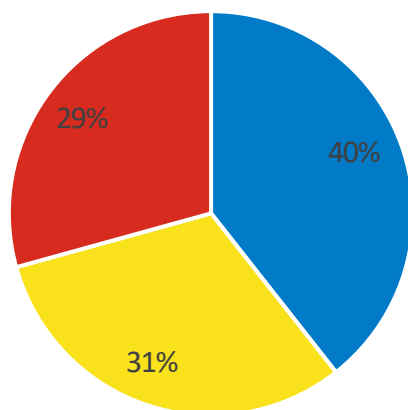

Kenmerken van de respondenten

- › Hieronder leest u een aantal kenmerken van de gemeenten die meegedaan hebben met het onderzoek.

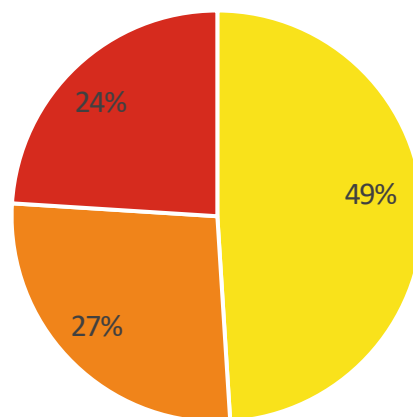
Verdeling landelijk en stedelijk gebied

■ Landelijk ■ Landelijk en stedelijk ■ Stedelijk

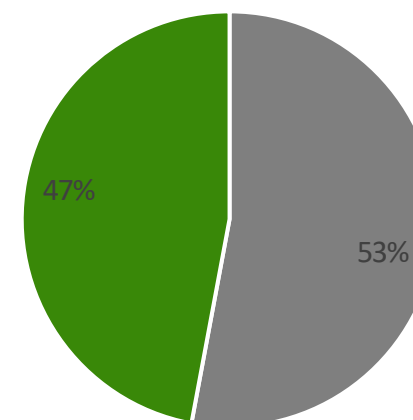
Aantal inwoners

■ <50.000 ■ 50.000-100.000 ■ >100.000

Mate vergroening tuinen

■ % tuinen <50% vergroend
■ % tuinen >50% vergroend

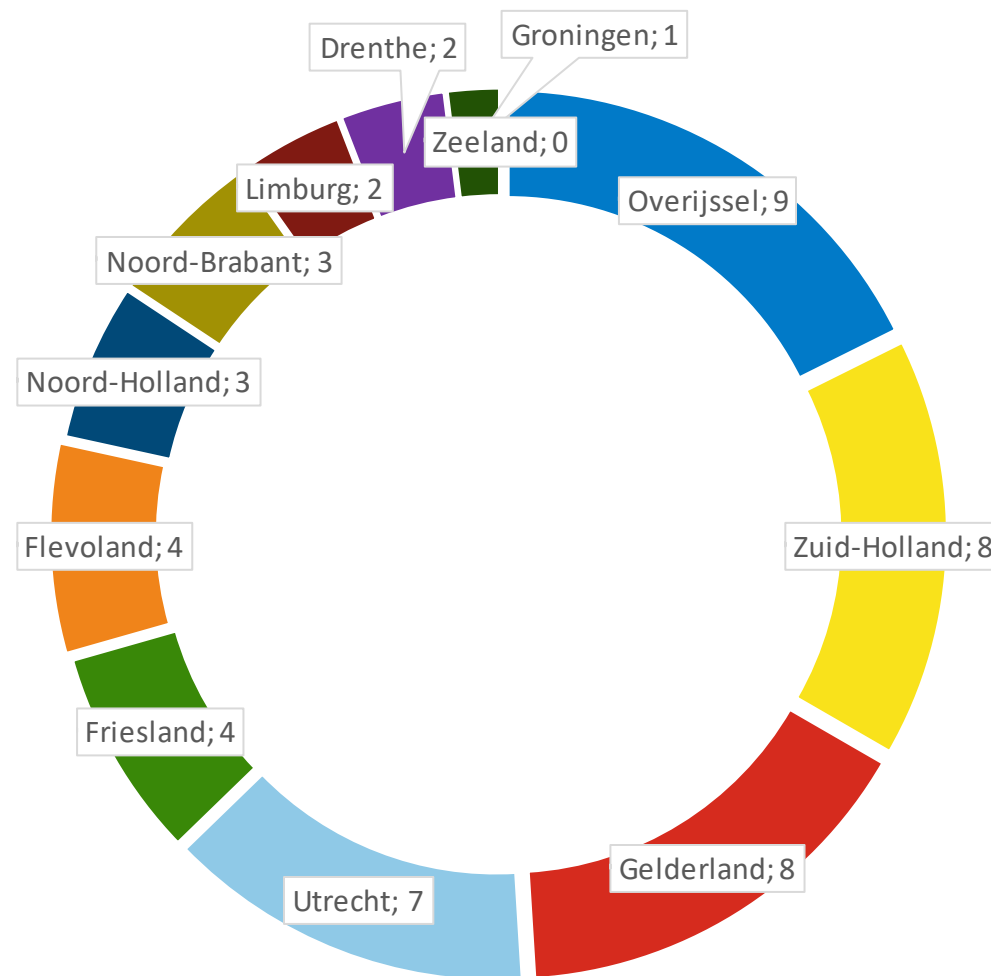

Inschatting van respondenten dat 53% van de tuinen in hun gemeente voor minder dan 50% is vergroend

Gemeenten die hebben meegedaan aan het onderzoek per provincie

- › De top 3 van de best gerepresenteerde gemeenten in het onderzoek:
  1. Overijssel (N=9)
  2. Zuid-Holland en Gelderland (N=8)
  3. Utrecht (N=7)
- › Er is geen gemeente uit de provincie **Zeeland** die heeft meegedaan aan het onderzoek

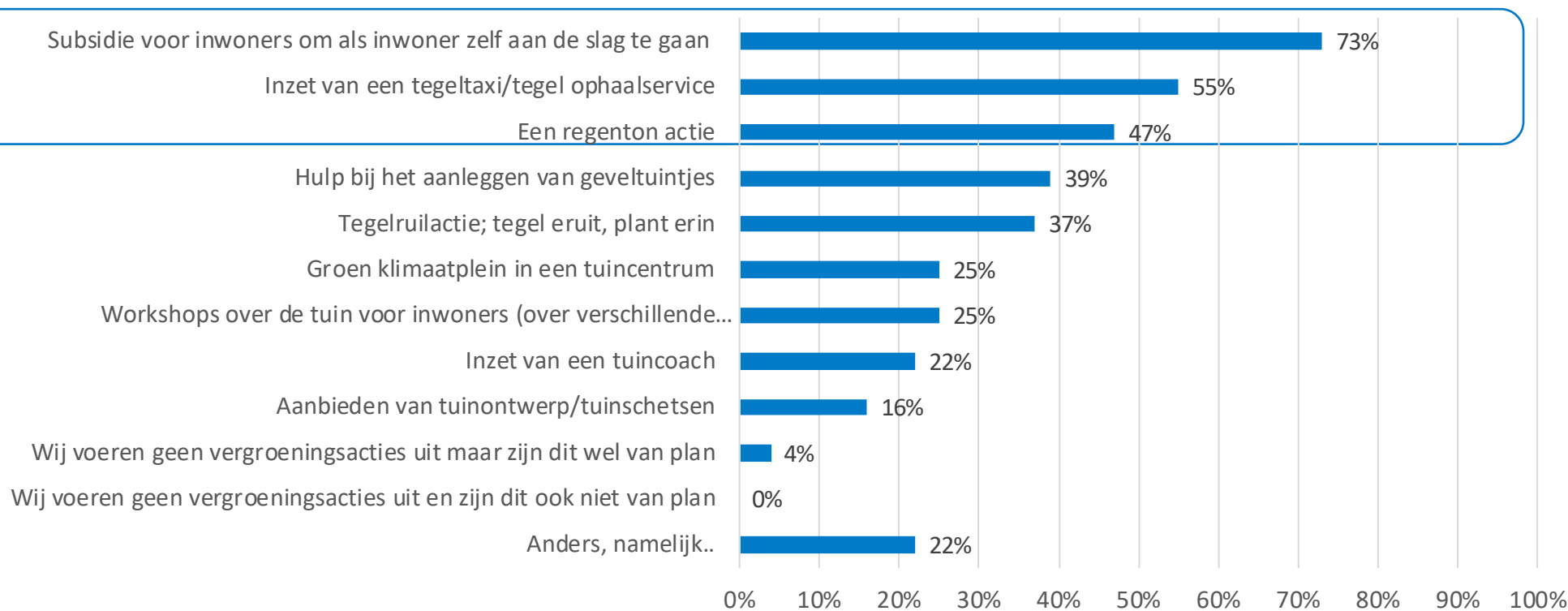
N=51

Gemeenten bieden diverse activiteiten voor de private ruimte aan. Subsidie is ver uit het populairste middel, met daaropvolgend de tegel ophaalservice en de regentonacties

Bij kleine gemeenten organiseert 20% regentonacties, terwijl voor middelgrote 70% en voor grote gemeenten 75% dit doet

Welke activiteiten biedt jouw gemeente op dit moment aan voor inwoners?
Het gaat met nadruk om activiteiten die jouw gemeente aanbiedt voor de private ruimte. Meerdere antwoorden mogelijk

Andere activiteiten:

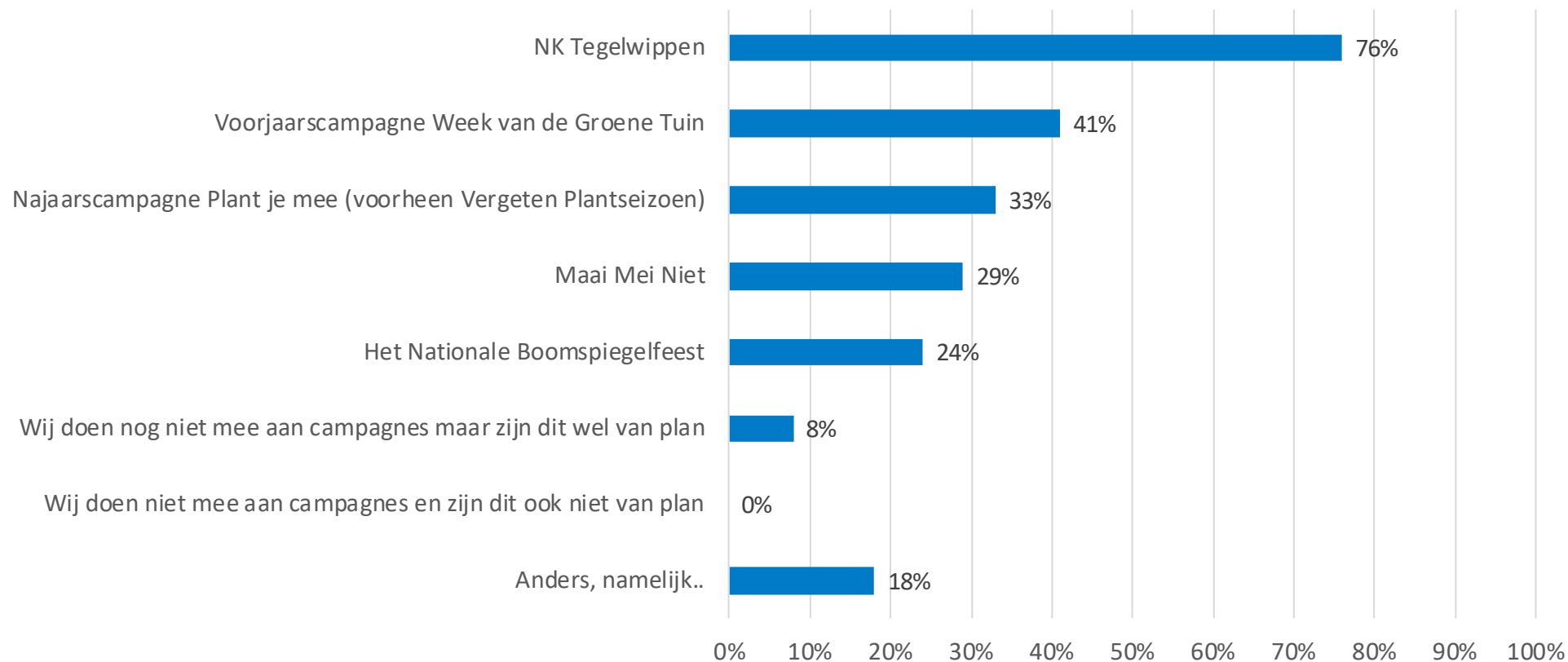
- Voorbeeldtuinen
- Tuincafé's
- Fruitboom-actie
- Sociaal tuinieren
- Plantjes en bloembollen uitdelen
- Afkoppelcoach
- Tips in nieuwsbrief

N= 51

Driekwart van de gemeenten die deze vragenlijst heeft ingevuld, neemt deel aan het NK tegelwippen

Aan welke campagnes doet jouw gemeente mee?

Andere campagnes:

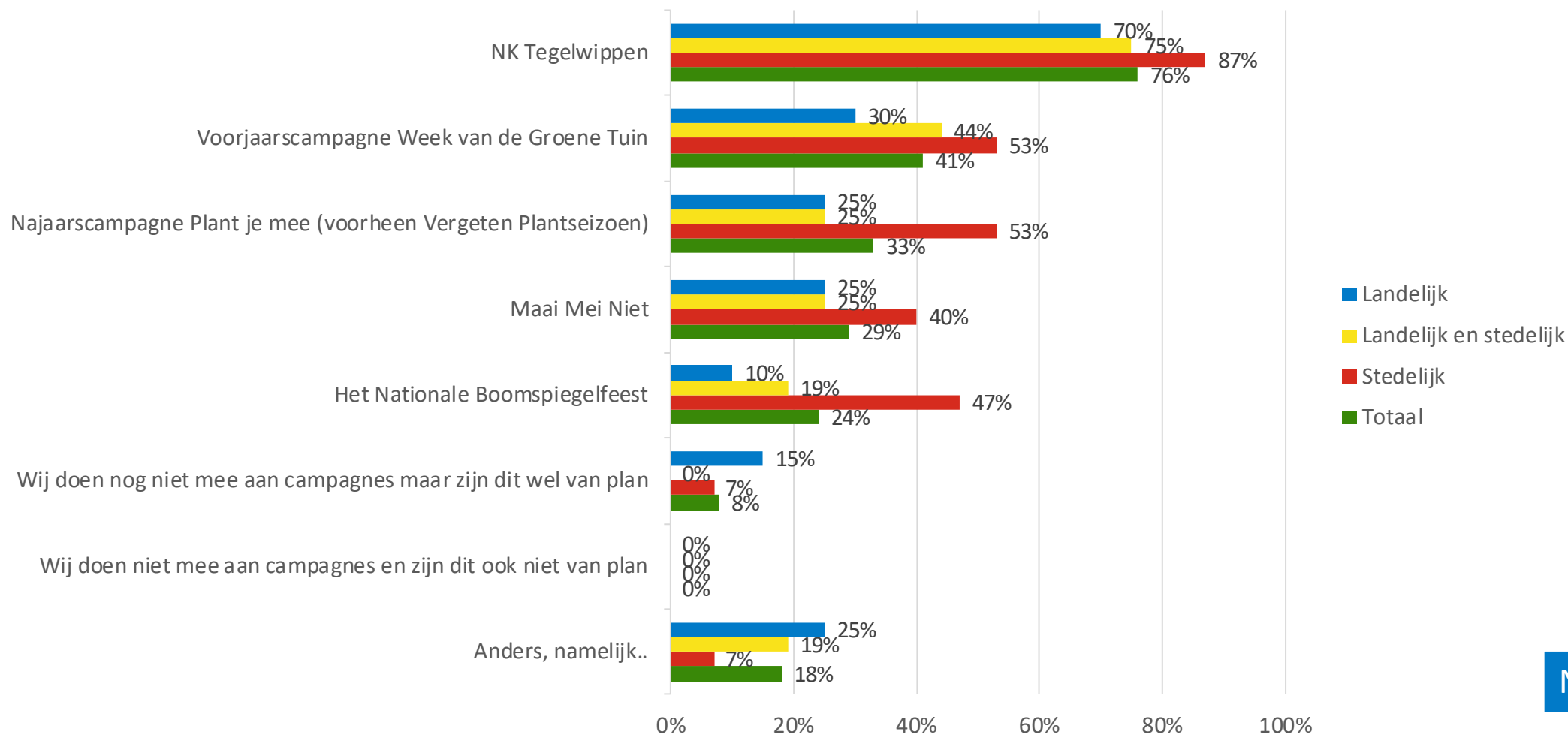
- Groene Burendag
- Organiseren zelf acties
- Acties van lokale stichtingen
- Groenleusden
- Boomfeestdag
- Heuvelrugtuinen

N=51

Stedelijke gemeenten geven in vergelijking met landelijke gemeenten vaker aan dat ze aan campagnes meedoen

Aan welke campagnes doet jouw gemeente mee?

N=51

76% van de gemeenten die deze vragenlijst hebben ingevuld, heeft het vergroenen van tuinen opgenomen in gemeentelijk beleid

76%

Heeft het
vergroenen van
tuinen
opgenomen in
gemeentelijk
beleid

14%

Heeft het
vergroenen van
tuinen niet
opgenomen in
gemeentelijk
beleid

10%

Weet niet of
het vergroenen
van tuinen is
opgenomen in
gemeentelijk
beleid

Manieren waarop vergroenen van tuinen is opgenomen in gemeentelijk beleid

Programma Duurzaamheid

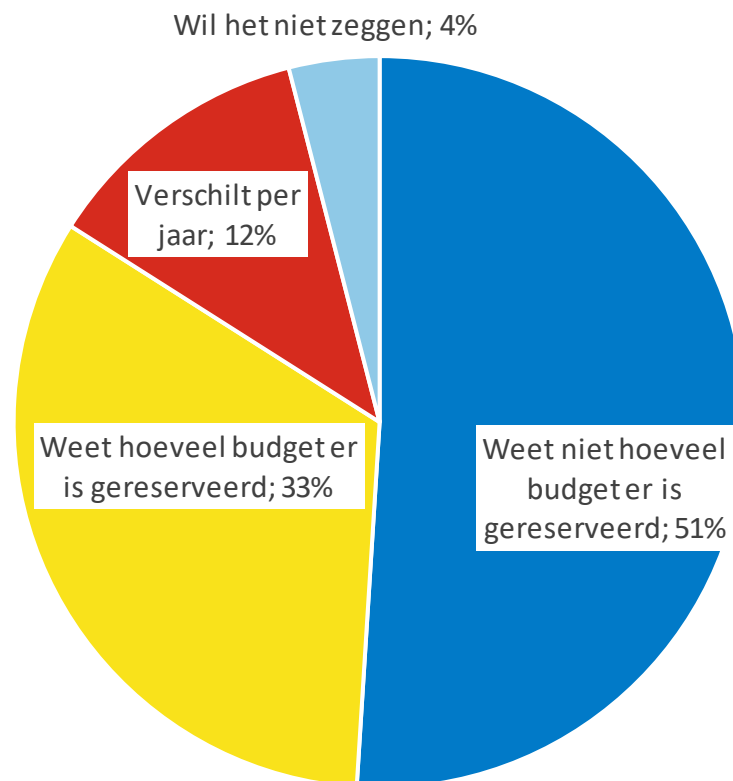

De helft van de respondenten (51%) weet niet hoeveel budget er is gereserveerd voor het vergroenen van tuinen

Bij landelijke gemeenten is het percentage dat het budget niet weet 70%. Bij kleine gemeentes is dit 62%.

Hoeveel budget is er per jaar binnen jouw gemeente gereserveerd voor het vergroenen van tuinen (indicatie)?

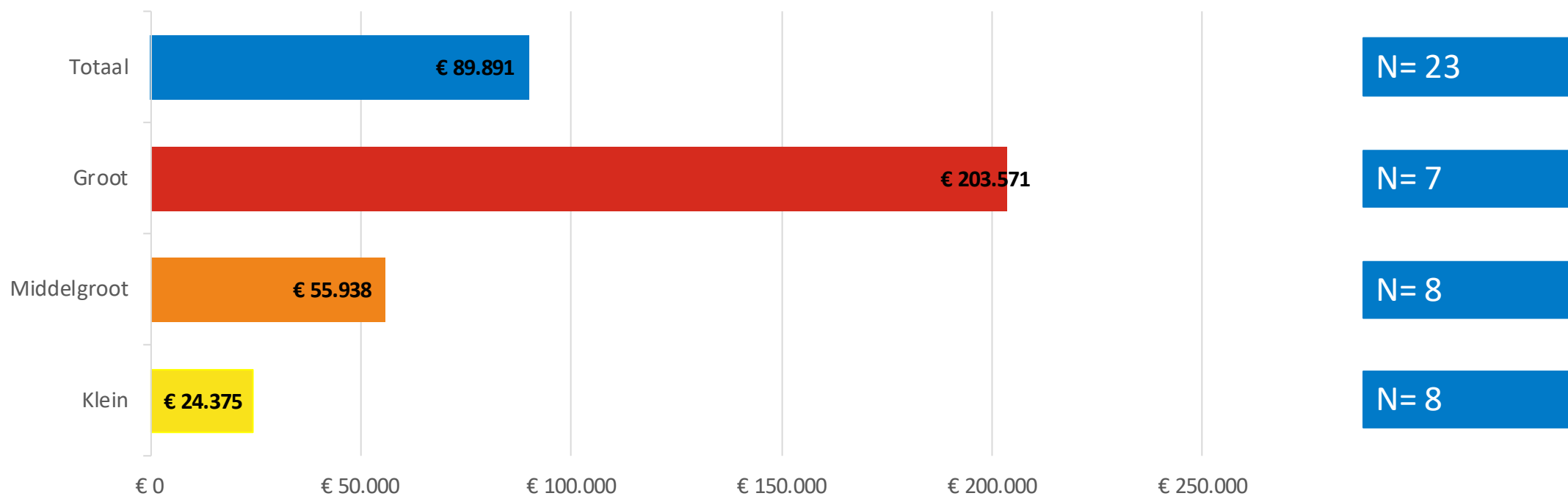

Het gemiddelde budget dat gemeenten reserveren voor de vergroening van tuinen is rond de 90.000 euro. Er zijn gemeenten waar nog geen budget is gereserveerd.

Grote gemeenten hebben gemiddeld 200.000 euro, maar er is ook één grote gemeente waar nog geen budget is gereserveerd voor de vergroening van tuinen

Hoeveel budget is er per jaar binnen jouw gemeente gereserveerd voor het vergroenen van tuinen (indicatie)?

N.B.: dit gaat alleen om de respondenten die aangeven te weten of er budget is gereserveerd (zie vorige slide)

78% van de gemeenten geeft aan interne medewerkers in te zetten voor het vergroenen van tuinen. 53% van de gemeenten zet hiervoor externe medewerkers in

› Interne medewerkers

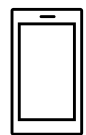
- › De helft van de gemeenten (47%) heeft 0,2 – 0,5 fte interne medewerkers beschikbaar op het thema vergroenen van tuinen.
- › 6% van de gemeenten heeft niet de beschikking over interne medewerkers.
- › 16% gemeenten weet niet hoeveel fte ze intern beschikbaar hebben

› Externe medewerkers

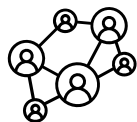
- › 37% van de gemeenten heeft 0,2 – 0,5 fte externe medewerkers beschikbaar op thema vergroenen van tuinen
  - › 27% van de gemeenten heeft niet de beschikking over externe medewerkers voor de vergroening van tuinen.
  - › 20% van de gemeenten weet niet hoeveel fte ze extern beschikbaar hebben.
- › Voor verschillen tussen grote en kleine gemeenten, verwijst ik u naar een grafiek in de bijlage.

De effectiefste kanalen om inwoners te bereiken volgens de respondenten zijn sociale media en lokale netwerken/organisaties...

1. Sociale media 22%

2. Lokale netwerken/organisaties 20%

3. Lokale kranten fysiek 16%

4. Huis-aan-huisbladen 10%

5. Dorpskranten 6%

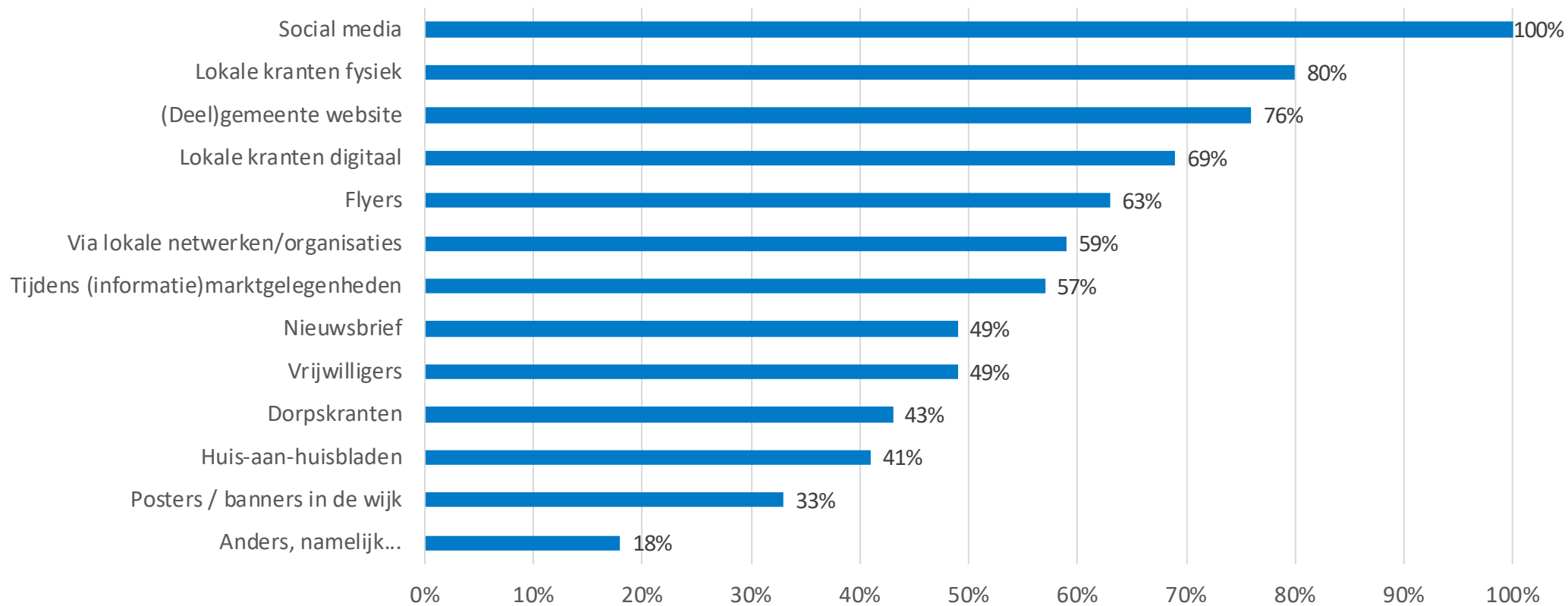
Andere antwoorden:

- Mond-tot-mondreclame
- Persoonlijk langs de deur gaan

...Maar gemeenten zetten alle kanalen in.

Welke middelen/kanalen gebruik je op dit moment om inwoners te bereiken?

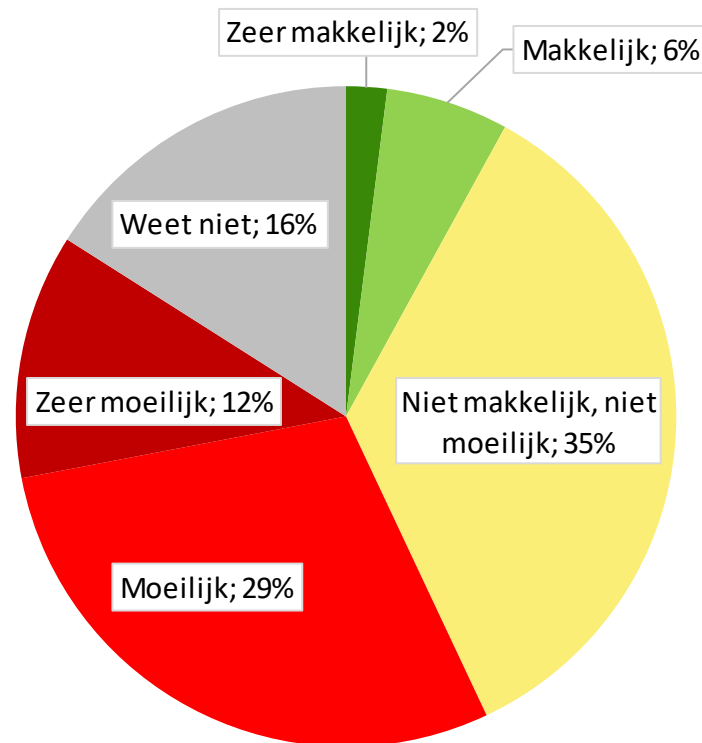

41% van de ondervraagde gemeenteambtenaren vindt het moeilijk of zeer moeilijk om vrijwilligers te betrekken bij vergroeningsacties

50% van de grote gemeenten geven aan dat het betrekken van vrijwilligers (zeer) moeilijk is

Hoe makkelijk of hoe moeilijk is het voor jouw gemeente om vrijwilligers te betrekken bij een vergroeningsactie?

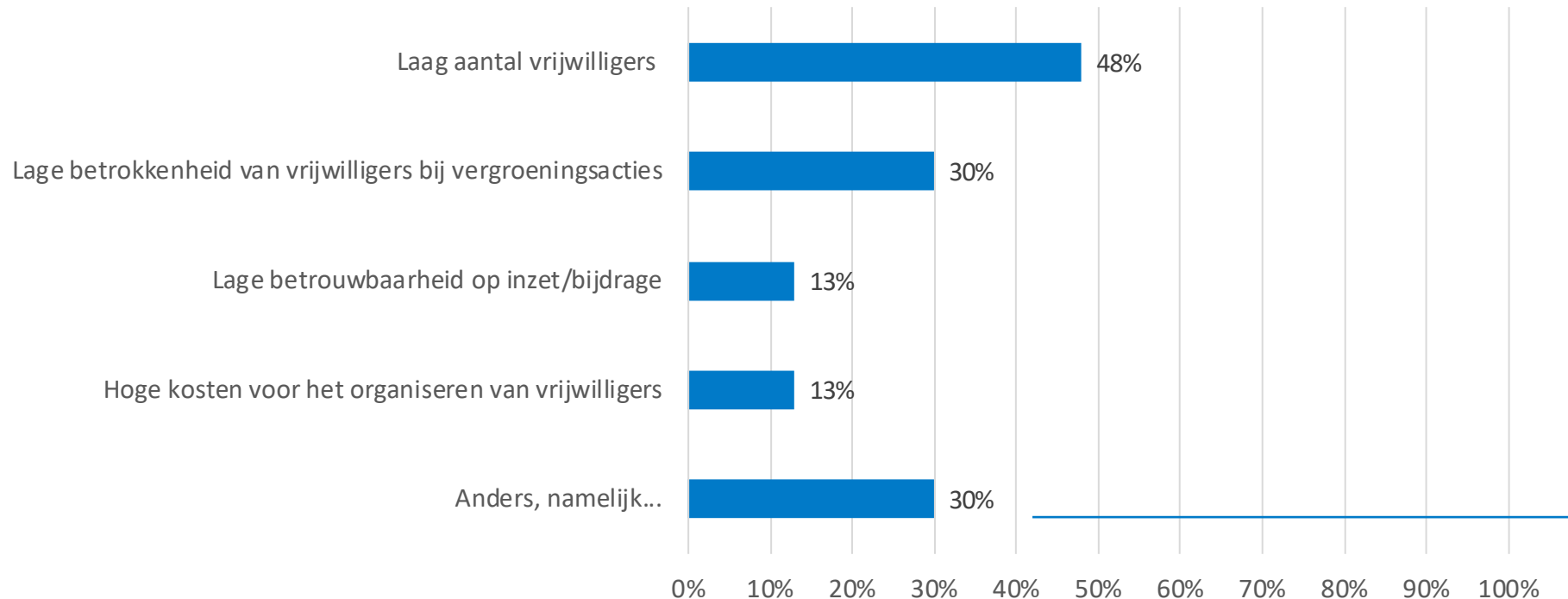

Voornaamste barrières voor het betrekken van vrijwilligers zijn: een laag aantal vrijwilligers en een lage betrokkenheid van vrijwilligers bij vergroeningsacties.

Welke factoren maken het betrekken van vrijwilligers moeilijk in jouw gemeente?

Andere barrières:

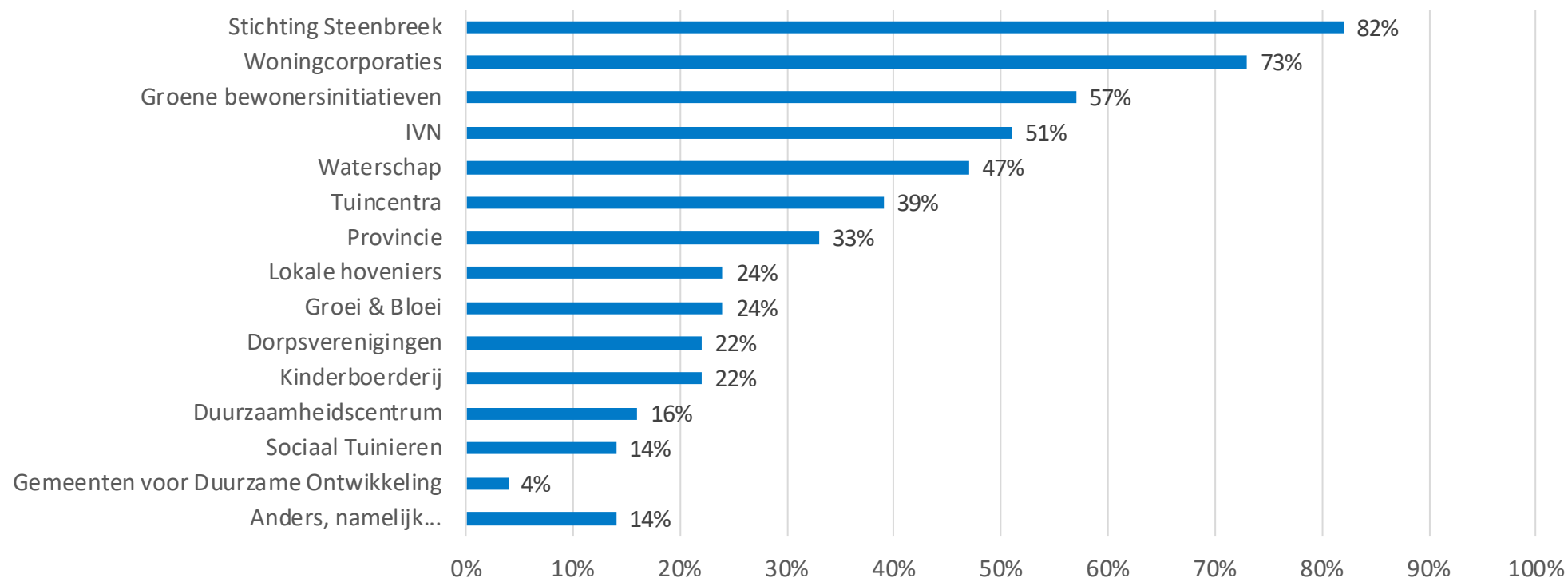
- Tijdgebrek (o.a. om vrijwilligerspoule op te zetten)
- Vrijwilligers willen zich alleen inzetten voor eigen dorpskern
- Nog weinig aandacht aan besteed als gemeente

Stichting Steenbreek, woningcorporaties, groene bewonersinitiatieven en IVN zijn de belangrijkste partners / overheidsorganisaties waar gemeenten mee samenwerken

Veel samenwerking met Stichting Steenbreek en woningcorporaties bij iedere gemeente grootte. Meer focus op groene bewonersinitiatieven bij kleine en middelgrote gemeenten. Grote gemeenten werken meer samen met tuincentra. NB. Respondenten zijn aangeschreven door Stichting Steenbreek.

Met welke partners/overheidsorganisaties werkt jouw gemeente al samen voor het vergroenen van tuinen?

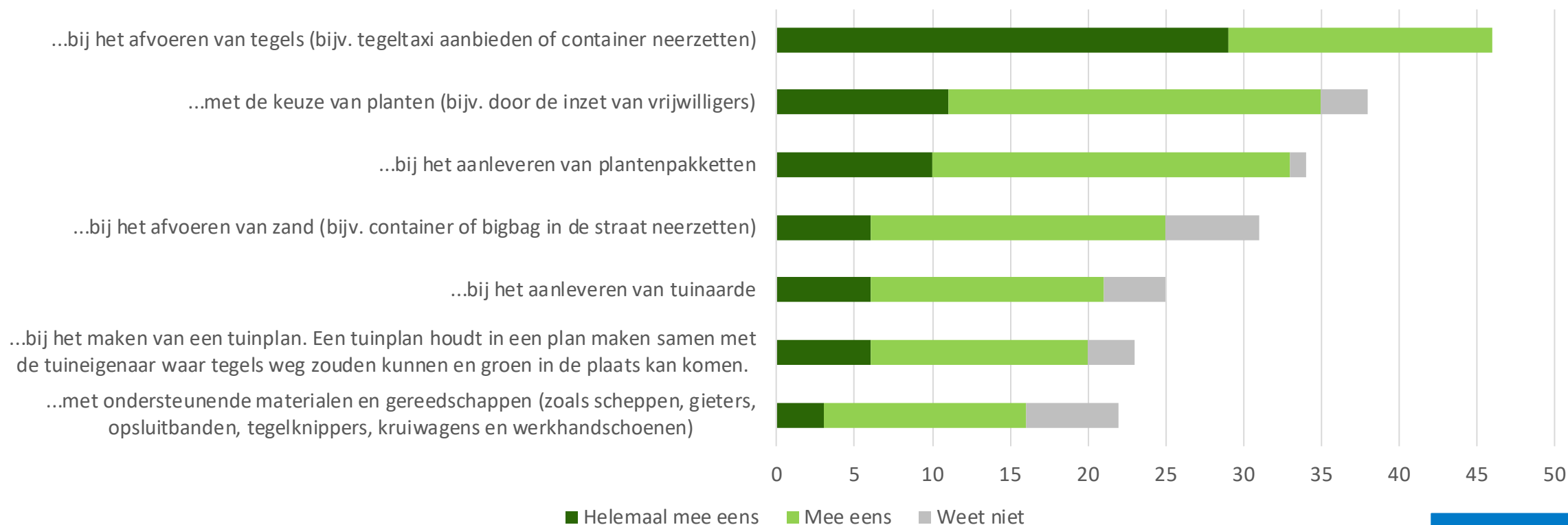

Gemeenten kunnen inwoners voornamelijk organisatorisch ondersteunen bij het afvoeren van tegels, de keuze van planten en bij het aanleveren van plantenpakketten

Kun je aangeven in welke mate jij het eens of oneens bent met de onderstaande stellingen?

Onze gemeente kan inwoners ondersteunen*...

N=51

Tips van gemeenteambtenaren om vergroeningsacties met inwoners succesvol te laten verlopen:

- › **Verlaag drempel:** De meest genoemde tip gaat over het verlagen van de drempel om te starten met het vergroenen van tuinen. *“Ontzorgen/ondersteunen in het hele proces (aanleg, plantkeuze, nazorg).”*
- › **Gebruik enthousiasme van andere inwoners:** Een andere veel genoemde tip is om inwoners elkaar te laten enthousiasmeren. *“Vaak willen mensen nadat ze bij burens zien wat het effect is tóch ook meedoen met de actie.” “Enthousiasme moet vanuit de wijk komen, een actie opleggen vanuit de overheid of stichting leidt niet tot het langdurige gewenste effect.”*
- › **Houd focus lokaal:** Daarnaast is het belangrijk om de focus klein/lokaal te houden *“Hoe persoonlijker en lokaler, hoe meer effect het heeft.”*
- › **Budget aanbieden** blijkt ook belangrijk te zijn bij een succesvolle vergroeningsactie *“Geld of gratis materialen werkt aardig goed.”*
- › **Eigenaarschap:** Tot slot wordt het belang onderstreept van het betrekken van inwoners *“Maak ze ‘eigenaar’ en ‘verantwoordelijk’ en betrek ze zoveel mogelijk bij het proces.” “Ontzorgen maar niet overnemen.”*

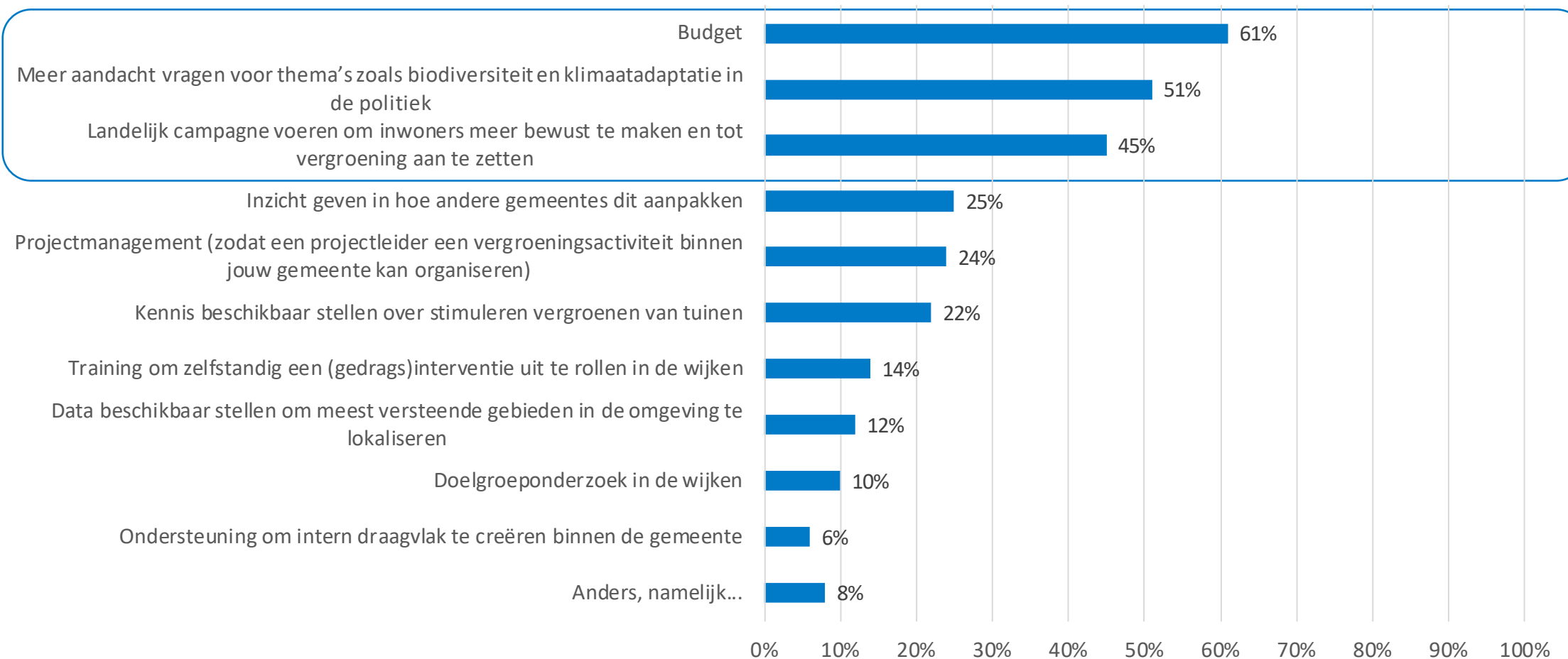
Ondersteuning, eigenaarschap en lange termijnfocus blijken belangrijke succesfactoren die ervoor zorgen dat na een vergroeningsactie het groen ook door inwoners wordt onderhouden.

- › **Bied ondersteuning en communiceer:** De meest genoemde succesfactor is het bieden van ondersteuning en communiceren waar deze ondersteuning gevonden kan worden. *“Kennis en kunde hoe het nieuwe groen te onderhouden. Dit kan vanuit de actie worden onderwezen of kenbaar maken waar deze informatie te vergaren (bijvoorbeeld een groen klimaatplein) of wijkbureau.”*
- › **Eigenaarschap:** Ook eigenaarschap lijkt een belangrijke component. *“Als ze het zelf hebben aangelegd voelen ze zich er meer verantwoordelijk voor.”*
- › **Focus op de lange termijn:** bijvoorbeeld door herhaalacties, vervolcontactmomenten en evaluaties *“Blijvend contact tussen gemeente en bewoner; inbedding van een initiatief in de straat/wijk.”*
“Stap 1 stel een evaluatie in het vooruitzicht, bijv. na een jaar, prik daarvoor ook de datum. Breng het positief; dat we na een jaar willen kijken hoe mooi het geworden is. Stap 2 is in leven houden. Dus stuur een SMS of app ter herinnering als er na een droge periode water gegeven moet worden (ook hoeveelheid).”
- › Andere succesfactoren die vaker benoemd worden zijn: **intrinsieke motivatie**, **onderlinge afspraken** en **onderhoudsvriendelijke planten**.

Volgens de gemeenteambtenaren kan het Rijk hen ondersteunen door middel van budget, meer aandacht te vragen voor thema's als biodiversiteit en klimaatadaptatie in de politiek en een landelijke campagne.

Wat heb je van het Rijk nodig om in de wijken en/of dorpen in jouw gemeente vergroeningsacties tot een succes te maken?

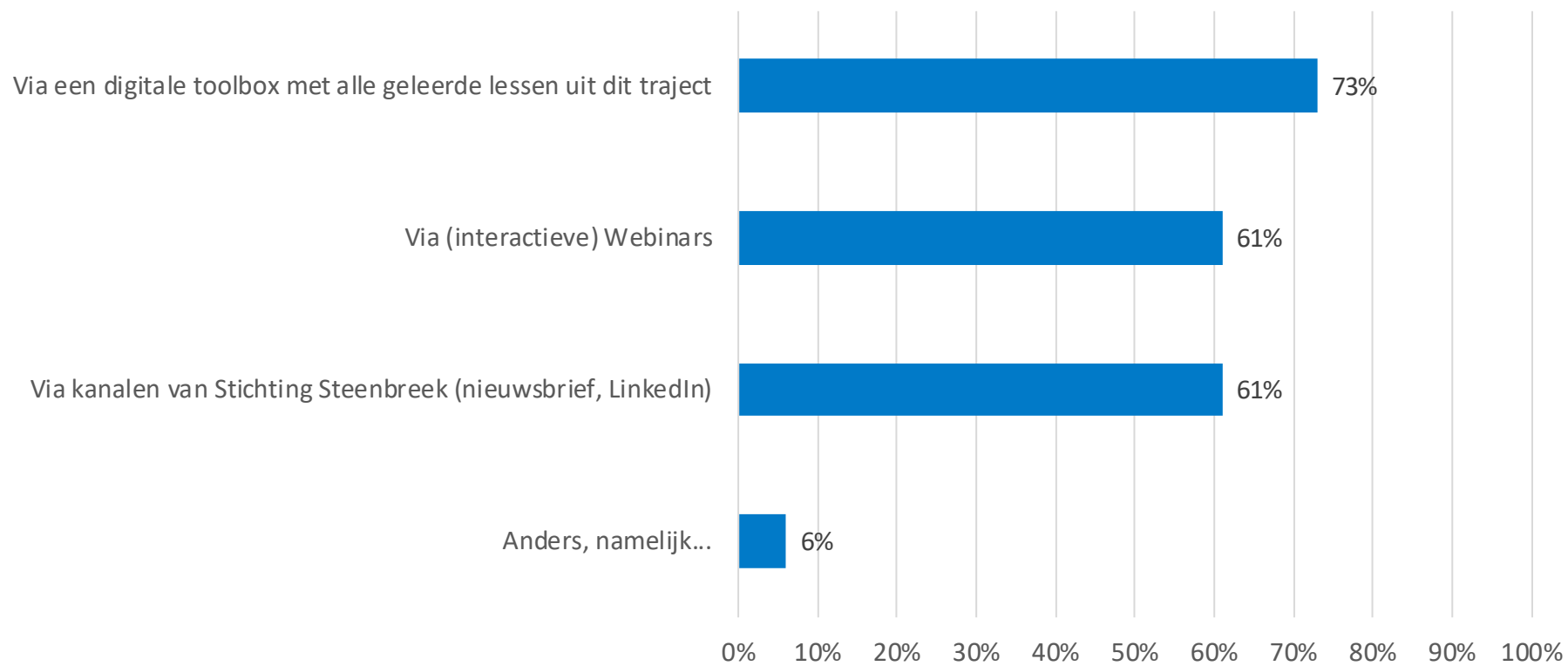

N=51

Respondenten willen op alle mogelijke manieren op de hoogte gehouden worden over de resultaten van dit traject

Hoe wil jij gedurende en na afloop van dit traject op de hoogte gehouden worden over de resultaten van dit traject?

N=51

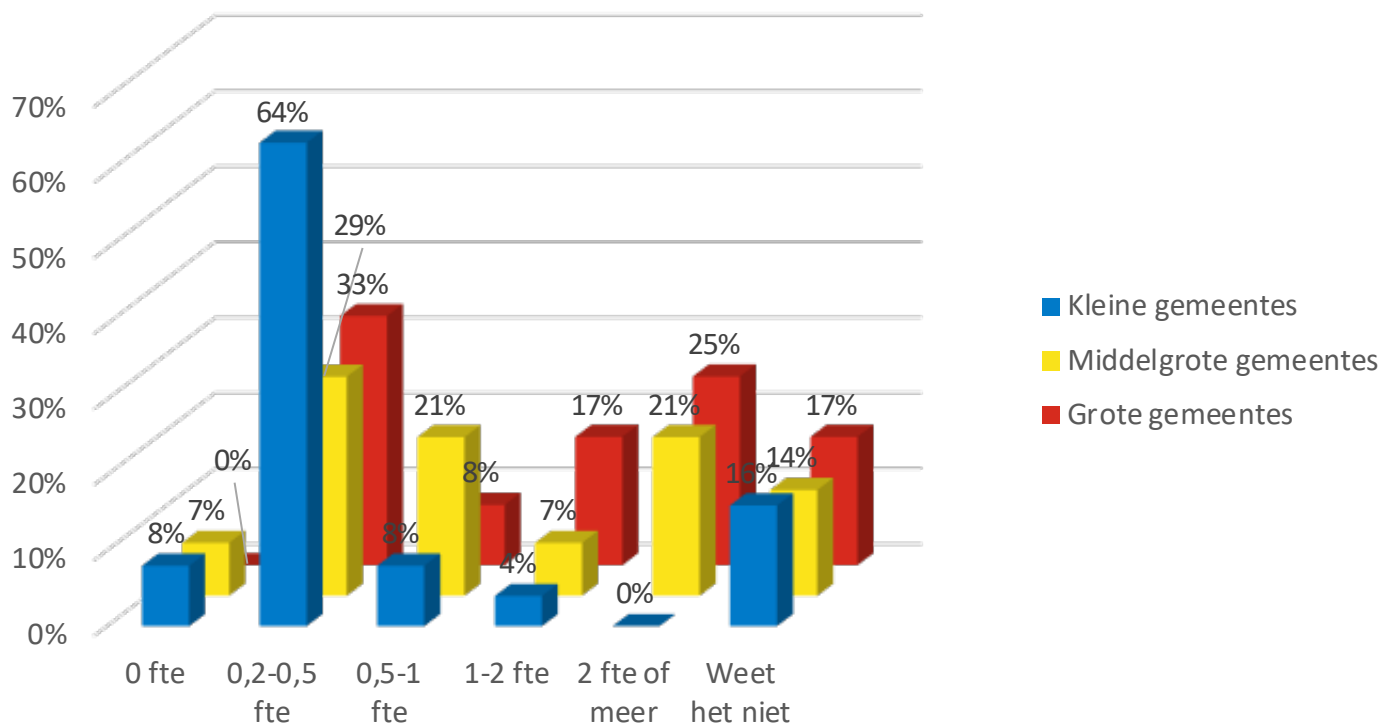
Rijksoverheid

Bijlage

Interne medewerkers

Externe medewerkers

